

Hegyesy Márton sajnálattal látja az uszora pusztítását, de arról is meg van győződve, hogy e javaslat nemcsak nem javít, de egyenesen ront az ebbeli állapotokon. Figyelmeztet a takarékpénztárak beözönlő kérvényeire s ezekből azt a következtetést vonja, hogy a szolid tőke a javaslat folytán a magánhiteltől elfordul, az állampapírok kotelének ugyan előnyére válnék az, de a magánosok hitelét megrontaná. A váltók útján s a tőkeuszora útján kijátszható lesz e törvény mindig s így a népben csak rantani fogja a törvénytiszteletet, hamis illúziókat keltvén föl. Az uszorát csak az önálló magyar bank szüntetheti meg s azért szövege ellen szavaz a javaslatnak, illetőleg tárgyalását akkorra kívánja halasztatni, ha a bankkérdés megoldva lesz.

Ráth Káéoly emlékeztet azon modern színvonalon álló beszédre, melylyel Horváth Boldizsár 1868-ban az uszora megszüntetését indokolta, s arra utal, hogy az idő azóta ama beszéd nemzetgazdasági elveit (szabad verseny, szabad kereskedés stb.) mind megcáfolta. E javaslatra ő nem annyira gyakorlati fontosságánál fogva helyez sulyt, mint inkább azért, mert szakitást jelent a külföld utazásával s kezdetét jelenti a saját érdekeink alapján való eljárásnak. Ő e javaslatról sok jót vár s hátrányait sem látja oly nagyoknak, mint előtte szövege; s azért részletes kifogásait a részletes vitára tartván fenn, általánosságban elfogadja a javaslatot.

Tárnóczy Gusztáv: E javaslat oly gyógy-mód az uszora ellen, mintha a beteget a hidegrázás ellen megkötözéssel igyekeznének óvni. A tőke biztonságát, nyugalmat szeret, s ha ily javaslatok által zavartatik, nálunk semmi esetre sem honosul meg. Távol legyen tőle, hogy szeresse az uszorát; de azt véli, hogy az ily törvények fokozzák azt. — E részben hivatkozik történelmi példákra s a bajt hitelviszonyaink orvoslásával véli gyógyíthatni. Abba kell hagynunk a költséges életmódot, mely a társadalomba bevette magát s vissza kell térnünk az egyszerűséghez.

Különbözik nem fogadja el a központi bizottság által előterjesztett javaslatot. Ha az ország egyetemesen az ily javaslatról orvoslást vár, szövege legfőbb azon határvonalig mehetne, melyet a kormány kitűzött.

Kemény Kálmán b. ismer Erdélyben községek, hol földjéről törvényes eszközökkel teljesen kifosztottak azon urbíri osztály, melyért a törvényhozás nevezetesen áldozatot hozott a cselebség, hogy szabad birtokai bíró független földmívelő osztályt teremtsen. De még nagyobb az uszora erkölcsi kárai. Helyesli, hogy a kamat 8%-ban állapíttassék meg, mert ha 10% lenne, soknak eddigi hitelle emeltetnék. Intézkedést tart szükségesnek a tőkeuszora ellen is, azonban a részleteknél kivethetőnek tartja, s a javaslatot elfogadja. (Helyeslés.)

Bethlen András gr. elfogadja a javaslatot, melylyel Magyarország szakit az absztrakt elmélettel, s a gyakorlati szükségletekkel való segítés politikájára tér. Nem is retrograd lépés ez, mert Európa legtöbb állama messze fölötté áll már hazánk mai viszonyainak, mikor vállalkozni mert az uszorátörvények megszüntetésére. Nem sporadikus bajok orvoslására van szó, hanem egy rákfene kiirtására, a mi nemcsak jogunk de kötelességünk. Az elmélet sem nyilatkozott még oly föltétlenül az uszorátörvények ellen. Hazánkban az életerős földbirtokos nép teremtése főszükség; ezért mondott le vagyona harmadáról a 48 ki nemesség s igen sajnos lenne, ha ma még ugyanazon nemzedék életében kisiklani látna azok kezéből e vagyon. A maga részéről az ily is szükségesnek tartaná ezt, hogy elvonassék a tisztességtelen uton való vagyonszerzésről (virilis intézmény útján való) politikai képviselést. Elfogadja a javaslatot. (Tetszés.)

Perczel Béla azon fölfogás ellen óv, mintha a kormány bárkit azon illúzióban akart volna ringatni, hogy e javaslat az uszorát ki fogja irtani. Hiszen nemcsak a jelen kormány, nem is csak a mi kormányaink, hanem évezredek óta ugyszólván az egész emberiség törvőzése, támogatva a vallások legtöbbje által is, hiába küzdött az uszora ellen; hanem azért, mert egy baj gyökerében nem orvosolható, nem következik az, hogy ne kövessünk el ellene mindent, a mi elkerülhető. Hogy pedig a javaslatnak lesznek helyes következményei, az kétségszövegtelen. S főfontosságúnak véli azt az előnyt is, hogy a bíróságok meg lesznek kímélve azon helytelen és méltatlan szereptől, hogy a törvény nyit intézkedése értelmében kénytelenitessenek megszavazni, megítélni, végrehajtani akkora kamatokat, melyektől ember-érzésük visszariad. (Tetszés.)

S ő nem fél attól, hogy ez által az uszorát használó közönség hitel nélkül marad, mert ha úgy történék is, ez nem lenne szerencsétlenség, mert azért azok nem mennének gyorsabban tönkre, mint ily kamatok mellett. A takarékpénztárak tönkremenésétől sem tart. Váltókra 6 takarékpénztár ad 10%-on alul, 86 10%-on felel egész 15 százaléki; betétlázasra 71 intézet ad 10%-ra, 72 10%-on fölül, 56 12—16%-ra (Mozgás). Kérdi, nagy baj lenne-e, ha az ily garázdálkodó pénzintézetek egynémelyike megszűnnek; de ő különben azt hiszi, hogy nem szűnik meg egy sem, hanem inkább befér kisebb dividendával is, leszállítja kiadását is, s akként az

eddigi forgó tőke tovább is ama vidékek szolgálatában marad. (Helyeslés.)

Ismétli azonban, hogy a kamatmaximum megszabása közben óvatosan kell eljárni, nehogy bármily jogosult és becsületes érdek megsértessék. S azért ő 10%-ot kívánna maximumul vétetni. Nem tart attól, hogy e miatt majd okvetlenül senki 10%-on alul nem ad pénzt; ő ellenkezőleg azt hiszi, hogy mindazon szolid alapú intézetek, melyek eddig megmaradtak a 10%-on alul, megmaradnak ezután is s ragaszkodni fognak ama fölfogáshoz, mely az uszorátörvény eltörlése óta is a 6%-os kamatot tekinti a törvényesnek s ezt annál is inkább reméli, mert meggyőződése, hogy normalis körülmények között a rendelkezésre álló forgó tőke még 8%-on sem lesz biztos helyen elhelyezhető. Azért ajánlja a javaslatot eredeti szerkezetben elfogadásra. (Élénk helyeslés.)

Horánszky Nándor ezen helyeslés dacára is felszólal a javaslat ellen, mely nem segít semmit. Egyáltalán meggyőződése, hogy az uszora ellen törvényes intézkedésekben nincs orvoslás s minden ilyes kísérlet csak a törvény kijátszására vezet. Más utakon-módokon lehet az orvoslást eszközölni s e téren legelső a függő kiegyezési kérdések megoldása; ő bizik a kormányban, vár lehető csélszerű eredményeket s azért tartózkodik most bővebb fejtegetésbe bocsátkozni. Azonban annál inkább kívánja és kihívja a kritikát mindaz, a mi az igazságügyi adminisztráció terén elmulasztott vagy hibásan történt.

Helyteleníti a büntető törvény halogatását, a magánjogi kódex elmaradását, a bagatell ügyek rendezésének késését, a semmitűszők fentartását, a bírói kar kiegészítése körül — jó előfórtései törvény híján — a protekció érvényesülését, s ezektől, ezek után igazságszolgáltatásunk jobba, gyökereesebbé, tevésebbé várja, hogy az uszora terén a javulás beálljon.

Meggyőződése, hogy e törvény még szaporítani fogja igazságügyi bajainkat, mert csak kifogásokra nyit utat, s bünteti a becsületes tőkét. A törvényhozásnak gyökereesebb orvoslási módokhoz kell nyulni. Csatlakozik azon indítványhoz, hogy a javaslat egyelőre elhalasztassék.

Rónay: A jelen kor radikális socialistái minden nyomort a tőke korlátlan szabadságának tulajdonítanak; de e tannal szakitott a modern nemzetgazdaság, mely a pénzt közönséges áruknak tekinti. Szólv nem hajolhat meg e nézet előtt. Lehet, hogy áru a pénz is, de figyelmen kívül hagyják azt, mennyire más dinamikus befolyása a társadalomra. A ki csak pénzzel kereskedik, az nem munkájával, hanem mások munkájának jutalmával teszi ezt, s így ez ízelet felette különbözik minden más üzlettel. Magyarország nem iparúzó ország, s a pénz és munka közti harc keserűsége közvetlenül alig érintik, de azért mégis kénytelen érezni csapásait a korlátlan pénzügykerésnek, mely csak egyeseket gazdagít meg, de a tömeget elszegényíti. Meggyőződése, hogy nálunk a nagy pénzügyesség, s a sok bukás a korlátlan pénzügykerés következménye. Az államnak nemcsak joga, de kötelessége is az uszorának korlátot vetni, s megakadályozni azt, hogy a bíró tovább is kénytelen legyen az uszorások által diktált halálos ítéletet aláírni. Megnyugvással üdvözi a tvjavaslatot.

Hegedűs Sándor: T. ház! Nem volt szándékunk felszólalni, azonban a mai napon több oly eszme merült fel, a melyet megjegyzés nélkül nem hagyhatok.

Igen röviden előre is kijelentem, hogy én a törvényjavaslatot általánosságban sem fogadhatom el a tárgyalás alapjául. Tekintésk azt bár theoretikus nézetnek, ítélték bár azokat el, én a tudomány szempontjából fogom a kérdést, én egész őszinteséggel és határozottsággal a mellett vagyok, hogy a törvényjavaslat bajainkon segíteni nem fog; és ha lesz hatása, az káros hatás lesz.

A mi felszólalásra bir, az különösen azon ugynevezett theologico-socialisticus nézet, melyet az előttem szövegt ki képviselőtársam kifejezett. (Élénk derűtség.) A theoria, mely elítéli a pénzt, mely a pénzzel való kereskedést olyan bűnnek bélyegzi, mint a mely a forgalom révénél kereskedik, az a theoria tökéletesen elavult s nemcsak a tudomány, de az élet által is minden tekintetben meg van cáfolva. Nagyon sajnos volna, ha a magyar törvényhozásban 1877-ben cáfolat vagy egyenes tiltakozás nélkül maradnának az ily nézetek.

A pénz theoriájának meghatározásába bocsátkozni nem akarok. Ez egy szél-s tudományos kérdés, sok részletes csomóval, sok részletes határozatokkal függ össze, hanem annyit legyen szabad kifejeznem, mert azt már művelt országokban mindenki elismeri, hogy a pénz, mint a tőke eszköze és képviselője, ép oly tényezője, a nemzetgazdasági előhaladásnak, mint a munka, s ép oly fruktifikálólag hat, mint amaz, ép úgy előmozdítja az emberi munkát, mint a physikai erő kifejtését, melyet némelyek kizárólag szeretnének nemzetgazdasági tényezőnek feltüntetni.

A t. képv. ur úgy tűntette fel a dolgot, hogy a ki pénzzel kereskedik, az egészen felesleges üzletet csinál, egészen a mások véréből él s a mások farságának gyümölcsét szedi. Nem! A pénz magától elő nem áll, az előbbi munkásság eredménye, s ki azt a további munkásság közvetítőjeként felhasználja, az hasznos tényező, me-

lyet nem elítélni, hanem bátorítani kell. (Helyeslések.)

Midőn ezeket röviden előre bocsátottam, régi igazságoknak tiltakozásként való felemlítése gyanánt, egyszerűs mind pár szóval bátor leszek jelölni, miért nem fogadhatom el a tvjavaslatot, még általánosságban sem.

Maga az indoklás, melyet a t. kormány a javaslat mellett beterjesztett, két ellentétes eszmével küzd, mely magában a törvényjavaslatban is kifejezést nyert. Egyik az: hogy az uszorát igazságszolgáltatási rendszabályokkal megakadályozni nem lehet, második az, hogy mégis kellene valamit tenni, annak megakadályozására. Csak azt sajnálom, hogy a betegségnél feltűnése egyszerűs mind szinte bevallása annak, hogy itt igazságszolgáltatási rendszabályok nem igen használ-nak. De az a kormányt nem vezette el azon logikai következményre, hogy ha a baj közgazdasági, közgazdasági uton kell azt orvosolni. Higgye meg a t. ház, hogy a közgazdasági bajoknak igazságügyi rendszabályok által való orvoslása a legveszélyesebb dolog, mert reakció csinál olyan téren, melyen az igazságszolgáltatás nem működhetik s elvonja az eszközöket olyan közgazdasági működésektől, melyeknek jogügyi rendszabályokkal segítséget nyújtani nem lehet. Ha azok, kik a javaslatot elfogadják azt követelték volna, hogy a hiteltügyi rendszabályok, bankkérdés megoldása s az igazságszolgáltatás terén olyan rendszabályok lépjenek életbe, melyek a pénzforgalmat gyorsítják, a hitelt biztosítják, ugyszólv demokratizálják, azaz szélesebb körben elterjesztik: akkor teljesebb mértékben osztoznának nézeteikben, mert azon a téren mozognának, melyen a baj van.

(Vége köv.)

Nagy-szebeni apróságok.

Nagy-szeben, jan. 22.

A „Sieb. Deutsches Tageblatt“, jobban mondva: a német nyelven megjelenő „Zastava“ tudósítása nyomán több hazai lap „Leveses tal a föld asztalán“ czim alatt regisztrál, hogy a szerdahelyi szolgabíró az ottani községi képviselő bizottság megválasztása alkalmával leveses talat használt szavazat gyűjtő-szelenczésnek.

Még nincs tíz éve, — mert akkor még Schmidt Konrád szászispánkodék vala, — hogy a több millió forintnyi vagyonnal bíró szász nemzet egyetem nyilvános üléseiben a szavazatok beszedése és számbavétele úgy lett eszközölve, hogy Schneider Károly egyetemi jegyző (ki most is az, és eként állítosom igazolvattal mellettnambizonyoságot tehet) az egyetemi követek valamelyikének az előszobában fölállított fogasokra fölaggaltatott köcsögkalapját az ülésterembe hozza, körülhordozza a patkóalakú asztalnál ülő követeket, a szavazó lapot ezek által a köcsögbe rakatja, a köcsögtől pedig elnökli Schmidt Konrád uramnak átnyújtja, ki aztán estante sessione a „zöld asztalán“ diszélő köcsögkalapból a szavazásokat a jobb oldalán ülő egyik szebeni és a bal oldala mellett ülő egyik segésvári követ ellenőrzése alatt kiszedegette, számba vette és a választás eredményét kihirdette.

Ha vajjon az avas hajkenőcsőtől fénylő és illatozó köcsögkalap vagy pedig a levesestál (mely végre minden polgári házban, hol a meleg levest szeretik asztalra kerülv gústiosusabbé, az izlés dölga lehet; ha a szász omladisták pulykamérgét közlönve a zsíros és piszkos „Angströb-re“-t izletesebbnek találja, ám tegyen az ő kedve szerint, mert hát „des Menschen Wille és dr. Teutsch prornkjája ist sein Himmelreich!“

Mult héten az itteni lapok Bielz m. kir. tanfelügyelőnek a szebenmegyei közigazgatási bizottság elé terjesztett jelentését közölték.

A jelentésben a különböző iskolák taneszközei föl vannak említve.

Egy taneszközről, még pedig a legérdekessebbek egyikéről a tanfelügyelő ur azonban — úgy látszik — feltűnőleg megfeledkezett.

Értem ama tőrképgyűjteményt, melyet a magyarállam részéről évenként több ezer forinttal segélyezett itteni szász főrealskolákba járó tanulók borsos áron meg kell hogy szerezzenek és melynek címe ime itt következik:

„Th. von Liechtenstern's und Henry Lange's Schulatlas zum Unterricht in der Erdkunde, für den Gebrauch der oberen Klassen der Lehranstalten. In 44 Karten. 21. Auflage. Neu bearbeitet von dr. Henry Lange. Braunschweig. Druck und Verlag von George Westermann. 1872.“

A 44 térkép közül egy egész negyedrészt Németországnak van szánuva, 1 külön térkép a könnigáztai csatatér ábrázolására, 1 külön térkép Berlin környezetének, a többi három negyed azon államoknak, melyek Németország gráciájából az oceanon innen és tul léteznek. Az említett három negyedből 1 térkép az ausztriai német tartományoknak, 1 térkép az egész osztrák-magyar birodalomnak (Oesterreich elnevezéssel), Magyarországnak pedig egyetlenben egy sem jut ki, hanem ott vannak egy máppán Ungarn, Siebenbürgen, Galizien és Bukovina „Karpathenland“ egyetemesleg fölirattal egy süveg alá szorítva. Magyarországi gyomrára „Statt haltere“ fölírát, Erdély csizmaszárán pedig „Sachsenland“ fölírát pompázik.

Ezen „Schulatlás“, mint címe mutatja 1872-ben jelent meg, mikor már mindkét vi-

lágész diplomatiája elismerte az osztrák-magyar birodalom létezését; Alsatia és Lotharingia persze ott figurálnak mint deutsche Reichs-länder, de Magyarország állami existenciájának semmi nyoma a szász iskolákba Braunschweigből dr. Teutsch superintendentialis főfelügyelete alatt importált taneszközben.

Nem e, Bielz magyar királyi tanfelügyelő ur! pompás hazafias impressiót visznek magukkal a tanulók ily taneszközből az életbe át?

Um Antwort wird gebeten!

E tárgya pedig a m. k. vallási és közoktatási miniszterium figyelmét hívjuk föl.

x. y. z.

A dévai állami tanítóképző ügyei a nyilvánosság előtt.

Előadja Réthi Lajos Hunyadmegye tanfelügyelője. (Folytatás.)

Szabályozta egyszerűs mind a ministerium a más két osztályban is a tannylvet rendeletileg.

E szerint:

Az I. román osztály magyarul tanulja a magyar osztályfal közösen a zenét, tornászatot, rajzot, és szépirást, egyebet külön, románul.

A II. román osztály magyarul tanulja a magyarokkal közösen a számtant, természetrajzot, német nyelvet, zenét, tornászatot, rajzot és szépirást.

Egyszerűs mind meghagyott, hogy a mely román ifjak két év alatt el nem sajátították kellőleg a magyar nyelvet, azok ne bocsátassanak a harmadik évré.

Ez a rendelet érvényben van jelenleg is.

Nem vagyok illetékes a felettem álló miniszterium intézkedéseit bírálni, hanem annyit ki-tüntethetek, hogy a szóban forgó képző román osztályának 1873. előtti és utáni szervezete közt igen lényeges a különbség.

Akkor a román ifjú román nyelven végezhette az egész képző tanfolyamot, s letehetette a tankepesítő vizsgát is román nyelven, országos érvényű oklevelet nyerhetett a nélkül, hogy a magyar nyelvből egy pár grammatikai szabályon kívül egyebet tudott volna.

Most már a második osztályból sem mehet tovább a magyar beszédben való jelentékeny jártasság nélkül, a harmadik osztály vizsgáit s a tankepesítési vizsgát pedig kizárólag magyarul kell letennie.

Innen most nem kap oklevelet, a melyik magyarul kellőleg nem tud.

A román nemzetiségek megérezték ezen változás teljes horderejét s az egésznek nekem tulajdonítván, 1873-ban és 1874-ben folyvást szidalmazták lapjaikban.

Ez a fejlődése s ez a jelenlegi állása a dévai képző párhuzamos román osztályainak. Ha megjegyzem még, hogy magyar ifjú állandólag több van mint román: a tanári karból pedig:

rom. katolikus és ev. ref. hitű magyar az igazgató, három rendes, két szaktanár és a gyakorlati iskola tanítója, összesen 7, román az egyetlen segédtanár 1, és cseh az egyik szaktanító; a románokkal végezhetők s átérthetők a dakorománra.

Előbb azonban érintenem kell röviden, hogy Madzsar János ur mint igazgató miképviseelte magát a román tanfolyammal szemben.

Ő maga beszéli el röpiratában, hogy midőn Marmaros Szigetről Dévára jött, itten az a hír előzte meg, hogy pánszláv érzületű ember. Igaza van. Én még Brassóban voltam s őt sohasem láttam, midőn egy eléggé ősmert név alatt levél érkezett hozzám Maramaros-Szigetről, melyben arra figyelmeztetnek, hogy Madzsar János ur sem nemzetiségi sem más tekintetben nem megbízható.

Ilyen levél Hunyadmegyébe többekhez is érkezett.

Ő beszéli továbbá, hogy ezen hír alapján a dévai képző román növendékei mily jól fogadták őt, midőn a volt igazgató Kósa mellett tüntető magyar társaitól hirtelen elváltak s ez által őt őrszere tüntettek.

Ily gyöngéd rokonszenvel szemben ő sem maradt haláladatlan s ismételve indítványozta az igazgatótanácsban, hogy kéressék meg a miniszter egy harmadik román tanár kinevezésére, hogy minden tantárgyat elő lehessen románul adni s teljesen vissza lehessen állítani a román párhuzamos osztályokat.

Ehez az igazgatótanács is hozzájárult mindaddig, míg abban a véleményben lehetett, hogy a régi párhuzamos rendszer csonkítatlan fentartása célozlatik.

Madzsar azonban sokkal tovább ment hálalkodási vagy ujtási buzgalmában, s olyat indítványozott, a tanári szék megbízottjaként, két ízben, a mihez az igazgatótanács egyszerűs járult hozzá. Nem kevesebbet kívánt t. i. mint azt, hogy gyakorlati iskola is kettő állítassék, s az egyik tisztá román nyelvből, hogy a román ifjaknak ne kelljen magyarul tanítást hallgatni a meglevő gyakorlati iskolában. És ennek nélkülözhetetlenségét szörnyű tudós érvekkel bizonyította. Az igazgató tanács azonban nem bírte elég tudományos érzéssel arra, hogy egy ilyen magyar szellemű indítványt elfogadjon.

Sőt még ennél is többre vitte a román tanfolyam fentartása iránti érdeklődése, vagy mi, s kész volt saját magát előadni fel, csakhogy a kedvező idea megvalósuljon.

Az 1874. évi martius 16-án tartott igazgatótanácsülés jegyzőkönyvének VII. pontja alatt, miután újból bebizonyította, hogy egy harmadik román tanár okvetetlen szükséges, így folytatja indítványát:

„miután alap hiányában egy harmadik román tanár kinevezését nem remélhetjük, alázatos véleményem oda megy ki, hogy innen egy magyar tanár helyeztessék át s helyére egy román tanár nevezessék ki, ki magyarul is egyaránt tud s így a magyar folyamban is egyaránt taníthasson. Miután pedig e kellekkel leginkább az igazgatóknak kellene bírnia, s épen nála mutatkoznék szükségének, hogy mindkét folyamban tanítson, az áthelyezésre az igazgató ajánlatsék“

A kik őt most oly szörnyű sujtásos magyar legénynek képzelik, azok előtt meg kell jegyezmem, hogy ezt az indítványt ő tette, a jegyzőkönyvet ő fogalmazta és saját kezével tisztázta le.

Ezen nevezetes indítványban még egyfelől saját magát is kész elítélni innen, csakhogy a teljes román tanfolyam helyre álljon, midőlv nemzetiségi buzgalmában az egész intézet igazgatását akarja román ember kezére játszani. Gondolom, hogy ezek elégséges érdemek arra, hogy a „Gazetta Transilvaniei“ kikeresse azokat az ékes színdalmakat, melyeket a „Család és Iskola“ meg a „Középtanodai tanáregylet közlönye“ Madzsar dicsekedésben én ellenem szövegt, és le fogja fordítani és nagy lelkesedéssel magárára tenni.

Annyival biztosabb, mert ime bevallom, hogy a jeles Madzsarnak román gyakorló iskolára és román nemzetiségű igazgatóra vonatkozó nagylelkű indítványait még csak föl sem terjesztettem.

Hanem ez még mind csak romanizmus. Lásuk már a dakoromanizmust!

Egy darabig csak folyt a román lapokban, hogy én a dévai román képződt megfórtottam. Egyszerre minden átmenet nélkül a magyar lapok zúdították rá chorusbán, hogy én a dévai magyar képződt románáná tesszem, hogy abban dakoromanizmus uralkodik s én azt elnézem, talán még pártolom is.

Komédiának nem rossz — gondoltam — mikor egészen ingyen jut hozzám az ember.

Ugyanazon időben románfaló és dakoromán, ultra magyar és nemzetáruló! Sokra vitte isten a dolgot!

A hirlapi zaj azonban csak folyt tovább. A legkomolyabb lapok is vizsgálatot és erőly intézkedést sürgettek.

S midőn számba vettem, hogy nálam, a ki majd minden nap megfordulok az intézetben, s a ki elejibe sokszor annak legkicsinyebb belügyei is fellebbeztetnek, erről az ország-világra szóló dakoromanizmusról jelentés sem tétetett: be kellett látnom, hogy ebben a komédiában intrikus játszója a fő szerepet.

De hát honnan származott a zaj?

Erre nézve Madzsar azt vallja röpiratában hogy ő figyelmeztette rá miniszter ő nagyméltóságát. De hát honnan jutott a lapokba?

Madzsar a maga éles szemével felfedezte, még a tanfelügyelő és az igazgatótanács előtt is titokban tartotta; csupán a minisztert figyelmeztette. Tehát kettejük titka volt és mégis napvilágra jött hirtelen! Ez elég különös! Még különösebb, hogy midőn a vizsgálat megtartatott, a vizsgáló biztos eljárásáról megint volt tudomásuk a lapoknak, még előbb, mint a miniszternek.

Van azonban a dolognak egy más oldala is.

Ha valamely képzőigazgató nyomára jön, hogy a vezetése alatt levő intézetben valami baj van, az ő maga és a tanári szék kötelessége annak elhárítására intézkedéseket tenni. Ha pedig hataőröket tulhaladja az intézkedés, az igazgatótanácsnál kell jelentést tennie. Az vagy maga elvégzi a dolgot, vagy pedig a miniszteriumnál hoz javaslatba megfelelő intézkedéseket.

Madzsar mindezt mellőzte és egyenesen a miniszteriumnak tett olyan jelentést, a melyet az én szótáramban denuntiációnak neveznek.

Ugyanakkor a lapoknak is jelentés tétetett valamely csodálatos forrásból.

Mintha egyenesen arra dolgozott volna valamely titkos kéz, hogy egy tanintézetnek állítólagos belső baja nehogy tapintatosan elfojtassék, hanem mentől nagyobb, országos botrányná fel-fuvasassék.

Ilyen körülmények közt már szükségesnek tartottam a vizsgálatot s magam kértém a miniszteriumtól vizsgáló biztost és neveztettem ki az igazgató tanácsból vizsgáló bizottságot.

Az igazgató tanácsból azon tagok kinevezését hoztam javaslatba, a kik iránt legnagyobb bizalommal viseltetett Madzsar János. Beléegyeztem, hogy ő — a vádló — is részt vegyen a vizsgálatban; magam pedig nem vettem részt.

A miniszteriumból azon férfi küldetett ki biztosul, a ki iránt hasonlóképv legnagyobb biztetelet és bizodalmat nyilvání röpiratában is Madzsar János, t. i. Buzogány Áron titkár.

Ezek megtartották vizsgálatukat, jelentést tettek s az ügy miniszteri elintézését nyert. Ezen miniszteri rendeletnek erre vonatkozó pontjait közölnöm kell, hogy látszódjék, miben állott az országos veszedelemmé felfújt kérdés s ha volt baj, kinek a felelősségére esett az.

Réthi Lajos stb. tanfelügyelőnek. 22033. „A dévai képződt illetőleg a képző igazgató tanácsa által f. évi julius hó 29-én s következő napjain, ugy kiküldött miniszteri biztosom által f. évi augusztus 4-én tartott vizsgálatokról hoz-

zám feltérjlesztett jegyzőkönyvek s jelentéseikből kitűnően a következők: „u. m.

a) hogy a képezde román növendékei a magyar növendékektől magokat némileg elkülönítik, azoktól idegenkednek;

b) hogy a f. év nyarán tartott majálisuk alkalmával az ország törvényes zászlóján kívül más zászlót is vittek;

c) hogy a magyar nyelvet a képezde III. osztályában sem bírják kellőleg elsajátítani;

d) hogy Petrisioru segéditanár, bár magán alkalommal tanártársai előtt, oly megmondolatlanságokat engedett meg magának, melyek megbízható hazafiságát kétségessé tehetik;

e) hogy az intézet könyvtárába oly könyvek s térképek is szereztettek, melyek legalább részben hazafiatlan és alkotmányellenes tartalmúak, —továbbá megengedtetett, hogy a növendékek az intézetben a nem kifogástalan irányu, izgató „Albina” című politikai lapot olvassák; végül.

f) hogy a tanári testületben jó egyetértés helyett megint szakadás és viszály jelentkezik:

rendelem stb. 1874. okt. 21. Trefort. Itten megállók, hogy tisztán felmutatva legyen, miben állott az országos kérdéssé felfújtakorománismus.

A mi az f) pont alattit illeti: hogy a tanárok közt visszavonás uralkodik, az elég nagy nyavalyája volt akkor az intézetnek; de nem tartozik a dák-románizmushoz.

(Folytatása következik.)

Törvényszéki csarnok

Az Erny-féle bűnpör.

F. hó 22-ikén kezdődött végtérjárásala Budán azon gyilkosságok melynek szomorú áldozata a gazdag 72 éves Erny György volt 1875. augusztus hó 12-én. A rövid tényállás következők.

A zsugori agglagény említett hó 13-án reggel kigyúrták házának második emeletén, hol két szobában lakott, meggyilkolva találattott. A szobáját rátörvén, ott feküdt a kályha mellett; jobbjaiban gyöngyháznélű kék szorított. Öt ütés jobbjaiban gyöngyháznélű kék szorított. Öt ütés volt fején, hat szúrás bal mellében. A gyilkosság 12-én este felé történt. Elloptak pedig 3500 frt készpénzt, 55,500 frt. értékű takarékpénztári jegyet. A bűnösöknek, kik a legnagyobb vakmerőséggel követték el a tetteket, sokáig nem volt nyomuk.

Tíz napra a gyilkosság után Bukarestben egy elegánsan öltözött úri ember egy ötezer frtos pénztári könyvet akart beváltani. Ez azok közül való volt, melyek Erny-től elraboltattak. A legelső nyom azonban másutt, Stanislauban bukkant fel, a hol egy vasúti vállalkozó, Fasenszky néven, Meller pénzváltónál egy értékpénzt akart beváltani. Szomorits János, vasúti tisztviselő Fasenszkyben iskolatársára — Rydl Ignácra ismert.

Később kiderült, hogy Rydl Ignác bátyja, Gothárd azon estén, a ház kapujában ácsorgott, melynek közelében a csomag megtaláltattott. Ekkor adták ki az üldöző és nyomozó rendeletet a Rydl testvérek ellen. Okt. hó 9-én Siegel galaczi vendéglős jelentette, hogy az üldözöttek nála laknak. Felhívás folytán a román rendőrség elfogta őket, de ügyetlenül bánt velök. Egy szobába záratta őket minden előleges kihallgatás nélkül, hol is Rydl Gothárd magát enyákalival kivégezte. Reggelre halva találták.

Rydl Ignác az nap kihallgatván azt vallá hogy őt és bátyját Korczinszky lemergi ügyvéd döntő szerencsétlenségbe. — Ezt Bukarestben fogták el s Rydellel együtt Budapestre szállították. Mindketten a legmacakosabbul tagadtak.

A tárgyalás d. e. 10 órakor vette kezdetét. Kihallgatott 14 tanu. A lengyel tanu vallomását Popovits Sándor közvetítette. Kosutány Géza eladja a tényállást, a mint azt fentebb röviden összegeztük. Fontos körülmény, hogy a meggyilkolt szobájában hasonmása találtattott azon zsebkésznek, mely a vádlottak egyikénél az elfogatásakor volt. Találtattott náluk egy angol boxer-gas is, melylyt Erny fején a sebeket üthették. Rydl Budapestben volt a gyilkosság idejében, de az alibit kimutatni nem képes.

Vádlottakat 10 óra után vezették be — rendőri fedezet alatt. Rydl 46 éves, krakói születésű rom. kath. nőten, atyja egy törvénytelen gyermeknek. Azt mondja: végzett technikus; katonára is volt s egyizben négyhetet börtönbüntetésben fenytette. Alacsony, izmos termetű, szőke, sápadt ember; körszakállt, hegyes bajszot s hátrafésült sima haját visel, mely utóbbi meglehetősen őszbe van vegyülve. Orra borvirágos, tekintete határozatlan, hangja halk és rezgő. Székéről tettettet kihívósággal tekintet jobbra-balra.

A második vádlott Korczinszky Vladimír László, Szucsavában (Bukovina) született. Közpertmetű, még fiatalnak látszó, acélos izmu, de halvány alak. Ritka ezakál borítja kerek arcát, nyírott bajsz borul ajkára; szemei homályosak, megtörtek; nős ember, nem tudja: két gyermeke van-e vagy három, mivel nejét „bódog” állapotban hagyta honn.

Van még egy harmadik vádlott is: Zs. Jav. Kovszky, lengermi rendőrségi hivatalnok; ennek azonban kevés szerepe lesz a tárgyalásban.

A törvényszék mindenekelőtt a gyilkosság elkövetésének lefolyását igyekezett megállapítani, a corpus delicti-k s a jelek alapján. Az orvosi vélemény oda nyilatván, hogy a homloksebek ejtethettek a vádlottaknál talált boxerrel. A mellén levő sebek bottól által ütettek. Azt is mondja az orvosi vélemény, hogy nem egy, de két tettes volt a szobában. Erre bizonyít a sebek nagyszámára s azon körülmény, hogy a védelemnek semmi nyoma nem volt található. A halott kezében talált gyöngyház kést Stangel a meggyilkoltának ismeri fel.

A pesti tanuk bevezetettvén, megkezdődött a részletes kihallgatás. A szobában talált ékszerek, keztyű, órák stb. tanuknak bemutattának. A keztyűt nem ismerték fel. A gyilkosság nyáron történt. Erny csak a legkeményebb télen viselt keztyűt. A legfontosabb vallomást Nagy Julia, a kigyó-utczai házmeztérnöje tette. Részletesen elmondja a meggyilkolt életmódját, jelzőkötöttségét, zsugoriságát stb. A gyilkosság délutánján (5 órakor) két ur kereste fel Ernyt; ezeket ő felküldte, de mivel a szoba be volt zárva, azt mondta nekik, hogy jöjjenek másnap. A szobán levő két ember tisztán beszélt magyarul. Midőn ezek be akartak menni a háziurhoz, feltűnt tanuknak, hogy az az ajtóról hiányzik a lakat s a zárban hiányzik a kulcs. Ez eddig megfigyelése szerint nem történt. A két látogató másnap nem tért vissza.

Elnök kérdi a tanut: felismeri-e amaz ismeretlen látogatókat a vádlottakban. Tanu tagadlag válaszol. Előmutattattott neki az öngyilkos fényképe is. Ezt sem ismerte.

A „KELET” magán-táviratai

Feladatott Budapest jan. 23 d. u. 5 ó. — p.

Érkezett Kolozsvárra jan. 23 d. u. 6 ó. 15 p.

Novarából (f. hó 23-áról 12 óra) táviratfozák, hogy a czeplédi küldöttség az éjtel Milanóban töltötte; másnap aztán 11 órakor indultak el Turin felé. Az út fáradságai dacára a hangulat lelkesült. Ihász a küldöttség élé fog menni Turinba, az állomásnál Kossuth nevében fogadja s ott elszállásolja a küldöttséget.

Feladatott B. Pesten jan. 24. d. e. 10 ó 50 p.

Érkezett jan. 24. d. e. 11 ó 40 p.

A képviselőház az usztorátörvényt általánosságban nagy többséggel elfogadta. Tiszta Kálmán válaszolt Moesárynak a czeplédi küldöttség tárgyában tett interpellációjára.

A közös ministeri tanács tegnap rövid ideig tartott és nem tárgyalta a kérdést érdemlegesen, ma lesz e tárgyban a döntő értekezés.

Az orosz tartományokban népfelkelést terveznek. Nagy haditanács tartatott, melynek határozata folytán az orosz déli sereg meg fog erősíttetni.

A czeplédi küldöttséget minden felé rokonszenvesen fogadják Olaszországban.

Turinban Ihász Dániel ment elbők és fogadta őket. Ma mennek Kossuth Lajoshoz.

Konstantinápolyban a conferentia tagjait a tengeren uralkodó zivatar gátolja elutazásukban, Salisbury hajójára költözött.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1877. jan. 24.

— A m. kir. igazságügyminiszter a brasei kir. törvényszék területén előforduló törvényszéki orvosi teendőket dr. Lengyel Gyulaot-tani gyakorló orvost bízta meg.

— A vallás- és közokt. m. kir. miniszter az erdélyi siketnéma alapítvány terhére rendszerezett két alapítványi hely egyikére Imre Ist-vánt nevezte ki, a másik helyen pedig a gy-fé-hérvár-fogarasai g. k. érsek által az őt illető jog-nál fogva kijelölt Margineanu Péter siketnéma fiút megerősítette.

— A kolozvári angol társalgó köralszabályai a kir. belügyminiszterium által folyó évi 2566. sz. alatt a bemutatási záradékkal ellát-tattak.

— Remmert Mártha k. a. holnapi (csütörtöki) hangversenyre felhívjuk a közönség s mindazok figyelmét, kik a magas zene-különösen zongora-művészet terén egy valódi tehetséget akarnak megismerni. Remmert k. a. hang-versenye, ki tudvalevőleg Liszt sok valódi és nem valódi tanítványai közül egyike a legtehetsége-sebbeknek, kétségtelenül magas zenei élvezetet ígér, miután még eddig mindenütt, ahol bemutatta művészetét, a legnagyobb elismerést aratta a művész közönség és legkiválóbb tekintélyű művészek részéről egyaránt, s a napisajtó is csak a föltétlen lelkesedés hangján szólott művészi zongorajátékáról mely Liszt összes tanítványaié között még eddig legközelebb áll minden tekintetben a nagy maestro utóérhetetlen szépségű művészetéhez.

— Kolozsvári idény. A nyilvános, de azért zártkörű bálók közül még a következők vannak hátra: Február 1-én a jószág-bál, febr. 3-án az iparosgyűlés bálja, febr. 5-én gyermek

bál a színházban az árva-ház javára, febr. 10-én 2-dik négyveti álarcozsbál; s ezeken kívül a közös hadseregbeli és honvéd tisztikar két koszo-ruestélye a Vigadóban.

— A „Szép marquis” Kövér Lajosnak ez a dívatból rég kiment drámája került elő-adásra tegnap igen kis közönség előtt. A czim-szeret, mely kiválóan a drámai hősnő s így nálunk Boér Emma assz. szerepkörébe tartozik, Komáromi M. kisaasszony játszta, több igyekezettel, mint eredménytel. Kitűnő jól tudta ugyan Komáromi k. a. szerepének minden szavát; de nem volt meg annak sava-bors, t. i. az a könnyedség gyakorlottság, fesztelenség affgesticulatíójában és finom szaloniaság az egész játékban, ami e szerep elkövetésénél kellőké az első két felvonásban, hangyana a színeszőn élvezhetővé akarja tenni a hosszadalmas dialogok miatt ugyis kissé unalmas részleteket. Ezek a részletek sehoggy sem akartak sikerülni Komáromi M. kisaasszonynak, ami természet-es is, miután sem egyénisége, sem — ugyátszik — tanulmányai és a kevés rutin, melyet eddig irány-ban szerzhett, legkevésbé sem utalják őt ilyes szerepkörre; szerepének második része azonban, mely márdramái hangulata csapát, már több sikerültebb momentumokat mutatott föl, p. o. utolsó felvonás-ban, melyekben az érzelmes deklamatió van aszul. Azonban nem értjük, hogy miért kell ilyen szereppel terhelni Komáromi M. k. a.-t s miért nem jut azokból is vagy egy számára, a melyek betöltésére tulajdonkép ő van hivatal, t. i. tisztán nagyobb szabású tragikai szerepkörből? — egy Erzsébet, egy lady Macbeth stb. Vagy talán már nem szakmakörök szerint megy nálunk a szerep-kiosztás?

— As erdélyi rom. kath. status igazga-tó tanácsa kebelében — mint halljuk — most folynak a tárgyalások aziránt, hogy az egykori gróf Csákyféle nagy-almasi uradalmat a rom. cath. ösztöndíj alap javára megvásárolják. Mi részünkről örvendünk és helyeseljük, hogy a rom. cath. status, melynek több millió frtja van papírba fektetve, követi azt, a mit a naszódvidéki iskolai alapot kezelő bizottság, s a balázsfalvi g. c. ká-p-talan már megkezdett, azt t. i. hogy fekvő birtokot szerez, s ezáltal biztosítja minden eshetőségek ellen vagyonát, nemcsak, de tekintélyt és be-folyást szerez magának. Vajha a többi hiteleke-zelek is így cselekednek. A r. c. igazgató ta-nács egyébként — mint értesültünk — az ura-dalom megvételét már elhatározta s dr. Előts Ká-roly az igazgató tanács eladója tegnap éjjel K.-Fehérvárra utazott, hogy Fogarassy Mihály püs-pöknek beleegyezését e vásárra vonatkozólag meg-nyerje.

— Dr. Herbiech Ferenczet, az erdélyi muzeum örét, a magyar kir. földtani intézet meg-bízta volt, hogy a Székelyföld geologiai viszonyait tanulmányozza, s annak eredményéről kimerítő jelentést tegyen. Herbiech Ferencz a reabizottak-taknak megfelelt s négy éven át folytatott kutató-tás után a napokban százhusz írott ívből álló terjedelmes művét, egy geologiai térképet és 31 táblarajzot küldött a földtani intézethez, mely azt már legközelebb közre fogja bocsátani.

— A kolozsvári orvos természetudo-mányi társulat 1877. jan. 13-iki első tem-észettudományi estélyén Encz Géza értekezett a szigetépítő virágálatokról. Előadó mutatványok s nagy fali rajzokkal kísért előadásában kiemeli azon jellegző különbségeket, melyek a közéletből ismert szárazföldi s édesvízi állatok s a kizárólag tengerekben élő virágállatok (Anthozoa) között léteznek s melyek ez utóbbiak általános alakjok tekintetében oly közel hoz-zák a növényekhez. A virágállatok főbb bonczani jellegait az egyenként élő Actiniák — vagy u. n. tengeri Anemonikon demonstrálja; áttér azután a telepeket képező virágállatokra, először is a ten-gelyvázásokra, melyek szervezeti viszonyainak is-mertetése a piros, vagy nemes korallt választja, azután az u. n. kókorolokra; előadja az ezen vi-rágállatok által képezett hatalmas zátonyokat, me-lyek a földkéreg képződése s alakulása körül oly lényeges és fontos szerepet játszanak, rájzolja a korallszigetek keletkezését, leírja a korallzátonyok három fő alakját s előadásának befejezésével a gyű-rűben csoportosult sajátosságok Atoll-szigetek kelet-kezését magyarázó Darwin-féle elméletet.

— Az iparos ifjak önképző- és beteg-ségélyző egylete, alapítókéjének javára, e hó 20-án megtartott tánczyigalom alkalmával bevétel volt 330 frt 35 kr, kiadás 303 frt és 78 kr, a tiszta jövedelem 26 frt és 47 kr. Folyál fizet-tek: Polgármester mltsgs Simon Elek ur 15 frt, gróf László Miklós 4 frt, Szász Domokos 5 frt, Tusai Gábor 3 frt, Békésy Károly 3 frt, Sámí László 2 frt, Balla László 2 frt, Ersleger Mihály 2 frt 60 kr, Burkhardt Ágoston 2 frt, Mák Ferencz 2 frt, Szepesi Mihály 2 frt, Váradi Ká-roly 1 frt, Hofer Mihály 1 frt, Schweitzer Ká-roly 1 frt, Dandieh József 1 frt, Krizbai János 1 frt, Hüttner Alajos 1 frt, Minorich Károly 1 frt, Lefkovics Samu 1 frt, Mamiza János 1 frt, Gergely János 1 frt, Tömösvári Miklós 1 frt, Vilmann Albert 1 frt, Bartha János 1 frt, Bok-lor István 1 frt, Derzi József 1 frt, Szabó Ádám 1 frt, Filker Károly 1 tallér (ért. 1 frt 15 kr.) Schultz Lászlóné 50 kr, Szabó Geiza 30 kr, Ko-vács Kálmán 20 kr, Fekete László 40 kr, Pintér Adolf 30 kr, t. Varga Dániel ur utólagosan 3 frt, Stein János ur 1 frt, Molnár és Pongrátz

zenészek 5 frt. Mely szíves adományokért fogad-ják az illetők egyetünk nevében legőszintébb há-lás köszönetünket. Ezzel egyidejűleg megemlítjük, hogy hazánkban és városunkban két jeles polgára tisztelte meg egyetünkkel szíves pártfogásával: Dr. Haynald Lajos kalocsai érsek 6 nagyméltó-sága, ki 50 frttal; és Polcz Albert helybeli ke-reskedő, ki 40 frttal lépett az egylet alapító tag-jainak sorába, kiknek érdeklődéséért jóindulatu, szíves buzgalmaért szintén a legforróbb köszö-ne-tét nyilváníti e téren is egyetünk nevében; az igazgató választmány.

— A hunyadmegyei előláhosodott ma-gyarok érdekében a főváros tanácsa 50 frtos ala-pítványt tett a dévai állami reáliskola segélyző alapjánál. Ugyane czsra egy album szerkesztését is tervezik, s György Aladár és Szathmáry György már az írók közt meg is tették az első lépé-seket.

— Meghívó a kolozsvári orvos-ter-mészettudományi társulat 1877. jan. 26-án pénteken d. u. tartandó természetudo-mányi szakkülésére. Előterjesztést tesz: Abt- Antal: A Mure-Clamond és a Nő-féle hővilla-mos telepekről (hatásuk és gyógytani czélokra va-ló alkalmazásuk.) Előadómely egyetem épület II-ik emelet természetzettani intézet.

— A déási önkéntes tűzoltó-egyletnek jelen hó 20-kán megtartott bálja, az ahoz kötött reményeknek megfelelőleg sikerült. Az öszves be-vétel volt 240 frt 43 kr, a kiadás 135 frt 92 kr, és így tisztajövedelem 104 frt. 51 kr. Felül-fizettek br. Bánfy Dezsóné 50 frtöt, gr. Bethlen Károly 9 frt, gr. Bethlen Sándor 6 frt, Herszényi Bálint 4 frt, gr. Bethlen Aurel 3 frt, Vээр Sigmund 3 frt, Várjon Lajos kir. mérnök 3 frt, gr. Bethlen Béla 2 frt, Ehrnkauf Ferencz 2 frt, Frank János 2 frt, Gyuris Péter 1 frt, Császár Imre 1 frt, Kozma Döme 1 frt, Roth Pál 1 frt, Szarvadi Pál 1 frt, Tatrosi Erensz 1 frt, Fenő György 1 frt, Klárman Adolf 1 frt, ifj. Kis Ist-ván 50 frt, és Nagy Elek 50 frt. Ezen pártfo-gásért az egylet nevében ezenről köszönetet nyil-vánítunk. A Parancsnokság.

— Hymen. M.-vésárhelyi kereskedő Sám-son Sámuel eljegyezte n.-váradi kereskedő Grün-hut Herman leányát, a kedves és szellemű Stern Fany k. a.-t.

— A magyar tud. akadémia 2-ik osz-tályának tegnapielőtti ülésében Deák Farkas szé-k-foglalja, a szerző betegsége miatt nem olvas-tott fel. Az ülésen tehát csak egy értekezés volt; Zlinszky Imre t. i. értekezést olvasott fel, mely-nek címe: „A telekkönyvi intézmény befolyása a tulajdonjog szerzése és érvényesítésére.” A belügyminiszter felhívta az akadémiát, hogy adjon véleményét Szörényvármegye új czime-ről. Két eltérő vélemény levén előterjesztve, a czimer az és archaeo-logiai bizottsághoz utasították. A történeti bizottság elkészülte folyó évi költségvetéssel, mely a bizott-ságnak a történeti gyűjtemények egész sorozatá-nak kiadását engedi meg; nevezetesen ki fog adatni a Mátyás-kori diplomaiat emlékek három kötete, Szamosközy munkáinak három kötete, a magyarországyűlési emlékek 5-ik. az erdélyi orsz.-gyűlési emlékek 3 kötete, Beresényi leveleinek gyűjteményeiből a 2-ik kötet, Szerényimegye ok-leveleiből egy kötet, a „Történeti tár”-ból három kötet és az anjunktur oklevelek első kötete. Ez utóbbi egy új vállalat, mely eredeti okmányokat fog közölni; az 1822 előttiakat mind; a későb-biek közül a fontosabbakat egész terjedelmükben. E gyűjteményt Nagy Imre fogja szerkeszteni.

— Jótékony czélú sorsjátékok. A m. kir. pénzügyminiszter körrendeletét bocsátott ki, melyben elrendeli, hogy az ingóságok kiját-szására valamint a jótékony czélokra rendezendő tárgy-sorsjátékok megtarthatása, illetőleg a kinos-tárt megillető játékdíj egészbeni vagy részbeni elengedése iránti beadványok, a játéktérrel, to-vábbá a kibocsátandó sorsjegyek száma, ára, a húzás helye és napja kitüntetésével és a nyere-mény tárgyak jegyzékével felszerelve, oly időben nyutsák be, hogy azok a kitűzött húzás napja előtt legalább 30 nappal a pénzügyminiszteriumhoz be-érkezzenek, mivel különben a később beérkezett ilyenmő folyamodványok figyelembe nem fognak vétetni.

— A Lady Salisbury és Midhátneje közt lefolyt vitáról egy bécsi lap most a következő részletes leírást közli; Midhat pasa neje Lady Sa-lisbury tisztelőtára háremjében reggelit rendezett és meghívott erre számos előkelő török hölgyet. A meghívottak mind pontosan jelentek meg, csak Lady Salisbury késelt. A társaság félóráig hasza-talan várta a vendéget, ekkor Midhat asszony a többi hölgyek iránti tekintetből behozatta a reg-gelit. Mikor ennek már vége volt és több hölgy vissza is vonult, akkor megérkezett a lady. Aristarchy beje neje volt a tolmács és a háziasz-szony nevében mentegetőzött, hogy a reggelit be-hozatták, mert már nem számítottak a látogatásra. A lady azt felelte, hogy nem is a török reggeli kedvéért jött, hanem mert eleget akart tenni egy kötelességnek, melyet a helyzet rákényszerít. Aris-tarchi asszony nem merte ezt lefordítani és némi mentegetőzéseket mondott a háziaszzonynak. De egy jelenlevő török hölgy, ki értett angolul, hi-ven lefordította a választ. Midhat neje elszápadt, de nem vesztette el önuralmát, semmivel sem árulta el, hogy megtudta a tapintatlan választ. Mikor a hölgyek bejárták a háremet, és e háziasz-szony megmutatta ékszereit, gyöngyeit a lady-

nak, ez azt mondá, hogy a háziaszzonynak nem igen válik becsületére, hogy annyi ékszert gyűj-tött halomra, hol minden gyöngyön rabságha ej-tett szegény emberek veritéke és könyvésepei füg-nek. Midhat asszony e durvasággal szembenrend-kivül méltóan, mérsékeltén viselte magát és oly tapintatott, melyet sok európai hölgynek lehetne kívánni. De Midhat és Salisbury közt igen kelle-metlen szóváltásra adott ez eset alkalmat.

Nemzeti színház.

Kolozsvárt, csütörtök, január 25-én. 1877.

9-ik színet.

Rendkívüli előadás.

Remmert Márta k. a.

zongoraművész, Liszt Ferencz tanítványá-nak csupán ezen egy hangversenye. 3 szakaszban.

Kezdeté 7 órakor.

KÖZGAZDASÁG.

Erdélyi piacok árjegyzéke.

— Beszterce piaezi árjegyzék 1877. jan. 20-án: 1 hectoliter tisztabúza 7 frt — kr, elegy-búza 4 frt 60 kr, rozs 4 frt 50 kr, zab 2 frt — kr, törökbuza 3 frt — kr, paszuly — frt 12 kr, pityóka 2 frt 40 kr, 1 liter borsó 12 kr, kilogram marhahus 28 kr, 1 kgr. széna 2 frt 60 kr, 1 kalangya zsupszalma 2 frt 20 kr, alomszalma — frt 90 kr, egy méter kemény tü-zifa 3 frt, 20 kr, rizs 30 kr, gyöngykása 25 kr, lencse — kr, köles 18 kr, burgonya 2 frt 40 kr, kőso 9 kr, disznózsír 1 frt — kr, szinzsír 70 kr, bors 1 frt 4 kr, hagyma 4 kr, fokhagyma 8 kr.

— A sz.-ujvári piacz árai 1877. jan. hó. 19-ről. 1 hectoliter tisztabúza 8 frt 20 kr, rozs 5 frt 50 kr, törökbuza 3 frt 80 kr, elegy-búza 5 frt 50 kr, zab 2 frt 30 kr, árpa — frt — kr, 100 kilogram széna köteveft — kr, kötetlen 3 frt 50 kr, alomszalma — frt 75 kr, zsupszalma — frt 75 kr, egy köbméter fa kemény 5 frt — kr, lágy — frt — kr, egy kilogram mar-hahus 30 kr, konyhaliszt 18 kr, rizs 36 kr, egy liter gyöngykása 21 kr, borsó 10 kr, lencse 10 kr, paszuly 7 kr, köles 15 kr, pohánka — kr, egy hectoliter burgonya 3 frt — kr, 1 kg. sa-vanyu káposzta — kr, só 9 kr, disznózsír 1 frt 5 kr, Bors frt 15 kr, hagyma 8 kr, fok-hagyma 24 kr.

— A tordai piacz árjegyzéke: jan. 22-ikén 1876: Egy hectoliter tisztabúza 10 frt 3 kr, elegybuza 8 frt, 50 rozs 5 frt, 75 törökbuza 3 frt, — zab 2 frt, 50. paszuly 4 frt 50 kr, pi-tyóka 2 frt 50 kr, Egy m. mássa széna 3 frt 60 — egy kalagya szalma 35 kr, — egy m. má-sza alomszalma 35 kr, — egy m. mássa szalonna 72 frt, — egy kilo disznózsír 48 kr, — egy m. mássa turó 56 frt, — egy kilo diszno-hus perszelt 48 kr, marhahus 34kr, — 1 öl búkkia 11 frt 10 kr, — 1 öl fenőfa 7 frt 50 kr A helybeli kir. faraktárba a famég ölenként árul-tatik. Torda, 1876. december 29-én.

Távirati tudósítás

a budapesti árutőzsde hivatalos árjegyez-teiről január -22-éről.

Gabona	F a j	Ára 100 kg.	
		tól	ig
		frt/kr	frt/kr
Búza	bánsági tisztavideki	—	12 40
	pestvidéki	—	11 85
	fehértmegyei	—	12 45
	báscsál	—	12 40
Rozs	magyar	9 70	9 90
Árpa	takarmány	6 45	7 1
	malta	7 20	8 55
	magyar	7 70	7 55
Zab	bánsági	6 —	6 10
	másnemű	5 50	5 70
Tengeri	káposzta	—	—
	bánsági	—	—
Repeze	magyar	—	—
	—	—	—
Köles	magyar	—	—
	—	—	—
Sokvány (Usance)	búza tavaszra szállítandó	12 80	12 85
	Szept.—Oktre szállítan.	—	—
	tavasza szállítandó	—	—
	Magjusra—junira szállit.	6 65	6 70
Szesz (ny.)	káposzta Aug. Szept. szál.	15 1/2	15 8/4
	bánsági Jul. Aug. szállit.	15 —	15 1/2
	100 liter szárazalként.	30 1/2	31 1/4

Távirati tudósítás bécsi tőzsdéről.

Január. 23-án 5% Metalikus 61.30. frt. Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 67.70. frt. Arany járadék 7445 1860-iki államkölcsön 112.75 Bankrészenyek 803 — Hitelrészenyek 142.40. London 124.70 Ezüst 117. — Cs. kir. arany 592. Napoleon'd'or 995 1/2 100 mark némei-értékű 61.35

Urbéri kötvények: Magyarországi 73.30. Te-mesi 71.25 Erdélyi 71.50 Horvátországi —.

Felélős szerkesztő és kiadó tulajdonos: Békésy Károly.

CSAPÓ SÁNDOR NAGY BAZÁRJA KOLOZSVÁRT.

A farsangi idényre érkeztek nagy minőségben francia legyezők, legyezőhorgok, álarczok, Cottillion jelvények, valódi angol és francia illatszerek. Nagy választékban vannak férfi-ingek, kézelők, gallérok, selyem nyakkendők, kesztyűk. Továbbá legújabb divatu selyem, posztó és Chapeau-Klak, férfi- és gyermek kalapok. Legdúsabb választék, női-, férfi- és gyermek bőr-, posztó- és brünnell-czipőkbe. Vidéki megrendelések legnagyobb pontossággal eszközöltetnek.

„VICTORIA“ biztosító társaság

Kolozsvártt

(alapított 1865-ben.)

Forgalmi kimutatása:

(1875 dec. 31.)

Összes bevételek kezdettől (1865) — 1874 év végéig o. é.	19,606,023 ft. 99.
Bevétel 1875. évben	2,602,042 „ 73.
Összesen:	22,208,066 ft. 72
Kifizetett károk kezdettől (1865) — 1874 év végéig o. é.	6,680,656 ft. 27.
Kifizetett károk 1875-ik évben o. é.	793,469 ft. 47.
Összesen:	7,474,125 ft. 74.
Kiosztott nyeresemény kezdettől 1875-dik év végéig o. é.	439,738 ft. 69.
Évi díj bevétel	1,000,000 „ —.

Biztosításokat fogad el:

- tűzkárok ellen, (ha villám-csapás által okozottak is) épületekre, gyárakra, készletekre, ingókra stb.
- jégkárok ellen, teljes kártérítéssel;
- az ember életére, minden módoszatokban, és közvetíti
- a túlélési csoport biztosításokat.

A folyamatban lévő szén és gabonakészlet biztosítási idényre különösen is felhívjuk a közönség figyelmét. Biztosítatnak ugyanis tűz ellen mindenféle gabonaműveket, asztagokban vagy csűrökben, ugy takarmányok is szabad ég- vagy fedél alatt. Nagyobb összegű biztosításoknál, úgy azoknál, kik jégben is biztosítottak és kárunk nem volt, vagy olyanoknál, kik épületeiket is együttesen adják fel — különös kedvezmények nyújtunk.

Tekintettel továbbá azon körülményre, hogy a cséplőgépek használata naponként átalánosabb lett, minek folytán az elcséplés az eddiginél gyorsabban történik, a „VICTORIA“ azon kedvezményt léptette életbe, hogy azon felektől, kik galonáikat géppel csépeltetik, egy havi tartamra is fogad el aránylagos díj mellett biztosítást. Elcséplés után a biztosítás — ha a rakodási hely és idő bejelentetik; a szemre is kiterjed. Az ügynekségek utasítva vannak, a közönségnek minden felvilágosításokkal, nyomtatványokkal szolgálni, a biztosításokat felvenni és esetleges kívánságokat ide bejelenteni.

Központi iroda: Kolozsvárt, főut. 26 szám.
Vezér-ügynekségek: Bécs, Budapest, Grätz, Prága, Szeben.
Fő-ügynekségek: Arad, Brassó, Debreczen, Eszék, Győr, Kassa, Maros-Vásárhely, Nagy-Becskerek, Nagy-Enyed, Pozsony, Szeged, Temesvár és Triest.

Vidéki ügynekségek: a birodalom minden jelentékenyebb helységében. (12) (3-*)

A „VICTORIA“ biztosító társaság 10 éves működése alatt, kötelezettségének mindég híven és pontosan megfelelvén, bizalommal hívja fel a közönséget, biztosításait jövőre is első sorban ezen tisztán hazai és minden idegen elv. től ment intézet által eszközöltetni.

„VICTORIA“ biztosító társaság.

Stein János

KÖNYV- ÉS ZENEMŰ-KERESKEDÉSÉBEN KOLOZSVÁRT
kapható:

A Tiszakabinet és nyomoraink növekedése.

Irta DEUTSCH GERSON.

Ára helyben 10 kr. a vidékre, a pénz előleges beküldésénél 12 kr.

EL A DEFICZITTEL?

Hihetetlen, de mégis való, hogy kölcsön és adófelemlés nélkül is megszabadulhatunk a deficitzitől.

Visszapillantás a kölcsmultra és tanács a szűkségben.

Irta DEUTSCH GERSON.

Ára helyben 10 kr. a vidékre, a pénz előleges beküldésénél 12 kr.

Das Kabinet Tisza und die Steigerung unseres Elends.

Von GERSON DEUTSCH.

Preis 10 xr. Mit Postversendung 12 xr.

Fort mit dem Deficit!

Unglaublich, aber doch wahr, dass wir ohne Steuererhöhung und ohne Anleihen unser Deficit beseitigen können.

Rückblick auf die jüngste Vergangenheit & Rath in der Noth

von GERSON DEUTSCH.

Preis 10 xr. Mit Postversendung 12 xr.

Operakivonatok zongorára két kézre darabja 39 kr.

Portici néma.

Romeo (Bellini.)

Puritánok.

Proféta.

Varáz-síp.

Norma.

Romeo (Gounod.)

Czár és ács.

Ördög Robert.

Windsori vig nők.

Hamlet.

Körmives és Lakatos.

Sevillai borbély.

Postillon.

Tell Vilmos.

Rigoletto.

Fehérruhás nő.

Don Juan.

Fegyverkovács.

Hugenották.

Orpheus az alvilágban.

Tannhäuser.

Troubadour.

Mignon.

Euryanthe.

Szerelmi varázssítal.

Fra Diavolo.

Lucia.

Zsidónő.

Hans Heiling.

Észak csillaga.

Szép Heléna.

Lohengrin.

Repülő hollandi.

Tévedt nő (Traviata.)

Nőnövelde.

Dinorah.

Borgia Lucretia.

Fidelio.

Ezred leánya.

Zampa.

Vampyr.

Afriai nő.

Házasság lámpafényénél.

Bűvös vadász.

Pajkos diákok.

Rienzi.

Stradella.

Faust.

Alvajáróné.

Mártha.

Granadai éj tanya.

Nyáréji álom.

Figaró.

Szép Galathea.

Oberon.

REISE in NORDOST-AFRIKA.

Schilderungen aus dem Gebiete der Beni-Amer und Habab nebst zoologischen Skizzen und einem Führer für Jagdreisende von M. Th. v. Heuglin. A két kötet ára 10 frt 66 kr.

Bilder aus Oberägypten, der Wüste und dem Rothen Meere.

Von C. B. Klunzinger. Ára 7 frt 80 kr.

LES COURS ET LES CHANCELLERIES.

Impressions et Souvenirs par L. Léouzon le Duc. Ára 2 frt 28 kr.

GENERAL FADEJEV,

über Russlands Kriegsmacht und Kriegspolitik.

Ára 3 frt 90 kr.

HISTOIRE GÉNÉRALE des HONGROIS,

par Édouard Sayous. A két kötet ára 9 frt 75 kr.

L'ÉTINCELLE ELECTRIQUE,

par A. Cazin. Ára 1 frt 46 kr.

DIE RUSSISCHE HEERESMACHT,

auf Grund offizieller Quellen und eigener Anschauung dargestellt von Christian von Sarauw. Ára 4 frt 55 kr.

ASTRONOMISCHER BILDER-ATLAS.

Von Prof. L. Preysinger.

III. verbesserte Auflage bearbeitet von C. Schmezer.

12 fein color Tafeln mit Text-Heft.

Ára 6 frt 83 kr.

TRANSPARENTE HIMMELSKARTE.

Mit Text-Heft. Von Friedrich Braun. Ára 3 frt 25 kr.

ARANY JÁNOS BALLADÁI.

Feljegyezi GREGUSS ÁGOST. Ára 2 frt.

A forradalmak kora

az újabb állami alakulások. Szerkeszté TANKÓ JÁNOS. Ára 2 frt.

TOMPA M. Virágregék.

Ötödik kiadás. Ára vászonba kötve 4 frt. — Francia bőrbé kötve 5 frt.

Ein Ritt durch Wien auf dramatischem Felde gedichtet von Conimor.

Illustriert von Laci v. F. Ára 1 frt 50 kr.

Oesterreichisches Eherecht.

Systematisch und mit Berücksichtigung anderer Gesetzgebungen dargestellt von Dr. Eduard Rittner. Ára 4 frt 32 kr.

Die deutsche Strafrechtspraxis.

Uebersichtliche Zusammenstellung der Entscheidungen der höheren Deutschen Gerichte zum Reichsstrafgesetzbuch. Von Hermann Pezold, Dr. J. E. Stiegele und G. Köhn. Ára 3 frt 60 kr.

Fiatal nők útmutatója

a terhesség és gyermekágyban. A kisdedek ápolása. Irta dr. SCHULHOF JAKAB. Ára 80 kr.

Figaro házassága

vagy egy napi bolondság.

Vigjáték 5 felvonásban. Irta Beaumarchais, fordította PAULAI EDE. Ára 50 kr.

Ugyan csak

Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kapható:

PETŐFI SÁNDOR Költeményei

II. teljes kiadás.

Pompás diszkötésben, képekkel 16 ft.

Diszkiadás füzetekben. Első füzet. Ára

1 frt 50 kr.

Kisebb kiadás 4 kötetben. Kötve 12 ft.

fülve 8 frt.

PÜF NEKI!

MOKÁNY BERCZI
válogatott gorombaságai.

Naptárreszszel 1877-re.

Ára 99 olvasztékos krajezár.

ATTANDE!

Lupi bácsi meg Bugaczi Laczi aszongyák, kár vóna újságba rekeszteni a tudományomat. Kaparjam össze a kit több évek olta elhullajtottam, egy csomóba.

Kaparni magam nem akarok, mer az urhol nem pázol. De megengedem, hogy hadd kössék egy hamvasba mások.

Hizzék rajta, a ki szittyá magyar!

En meg csak az áldásomat lököm utánna!

Püf neki!

Dombszögön, 1876. novemberibe.

Mokány Berczi.

(19) (4-6)
2¹/₂ frt egy valódi hajfonat!

80 cm. hosszú, sürt, töltéssel, fésülhető és mosható, az egész tisztára mosott, egészséges, hosszú emberi hajból.

Semmi ámtás!

Megrendelések a hajmastra be-
küldése után pontosan, s kívárat
szerint postai utánvétel útján esz-
közöltetnek.

Zimmermann

első és legnagyobb hajfonatgyára,
Bécs, Mariahilfstrasse 62. szám.

(30) (2-3)
Haszonbéri hirdetmény.

A Killyén Ferencz hagyatékához
tartozó MAGYAR-VALKÓ (Kelettel és
Gyurkúta) községben, B.-Hunyadtól 1¹/₄
óránnyira fekvő, s a legjobb karban lévő
birtok, mely áll 7 hold bősőség, 108 h.
szántó- és 48 h. kaszálóból, 1877. év
Szent-György napjától kezdődő hat,
vagy több évekre haszonbérbe adó.
Részletesen lehet értekezni szó-
val, vagy levél útján övegy Killyén
Ferencz nével M.-Valkón; n. p. B.-Hu-
nyad.